

Vekerdy Tamás előszava A.S. Neill Summerhill – a pedagógia csendes forradalma c. könyvéhez

március 8, 2013

(Kétezeregy kiadó 2004)

A modern pedagógia egyik legfontosabb könyvét (és mára már klasszikusát) tartja a kezében az olvasó.

Nincs benne leplezés, homály, gőg és képmutatás – van valóság és gyerekismeret és valódi érzelem.

A szerző – Alexander Sutherland Neill – 1883. október 17-én született és hosszú, meggyőződésem szerint teljes sikerű életút után 1973. szeptember 23-án hunyt el. Híres, bentlakásos, koedukált iskoláját, mely ma is működik leánya Zoe Redhead vezetésével, 1924-ben alapította a dél-angliai Leiston falucskában (Suffolk grófság) – bár ő maga „északi”, skót születésű volt. Híressé vált könyvének első kiadása – azóta számos nyelven számos kiadást ért meg – először 1960-ban jelent meg. (1921-ben alapított először iskolát Drezdában többekkel közösen, majd átköltözött Ausztriába, és végül Leistonba.)

Neill arról volt meggyőződve, - hogy nem a gyerekeket kell az iskolához szabni, hanem az iskolát a gyerekekhez: Ez teszi ugyanis lehetővé, hogy mindenki szabadon kibontakoztathassa önmagát, a maga és a társadalom lehető legnagyobb hasznára. Az egyéniség szabad (a gyermeki egyéniség is!); a kanti maxima értelmében teljes szabadságának csak a másik ember ugyanilyen teljes szabadsága szab határokat, de ezek a határok áthághatatlanok. A másik ember szabadságát korlátozó

agressziót általában a félelem szüli és a büntetés növeli. (Azóta sok kutató dokumentálta – például a náciizmus kutatásával Alice Miller – Neill felfogásának igazát. A náciizmus főszereplői példásan szigorú nevelésben és általában a testi fenyegetésig terjedő válogatott és rendszeres büntetésekben részesültek.)

Neill már kezdettől azokat az alapértékeket vallotta magáénak, melyeket évtizedekkel később az emberi jogok és a gyermeki jogok nyilatkozatai és egyezményei formájában a földkerekség népei elfogadtak. Az emberi személyiség és vele született méltósága, szabadsága alapértékek voltak számára. A kibontakozásukban nem gátolt, szuverén személyiségek tudnak valódi, önmagát hatékonyan szervező felelős közösséget is létrehozni (az öngazgatás rendkívül fontos eleme a summerhilli pedagógiának). – Azóta újabb világháború (és hidegháború) bizonyította, hogy az individuális értékre alapozó demokráciák szabadon szerveződő közösségei hatékonyak, míg a kollektivisták diktatúrák kezdetben jobban működőnek tűnő, központilag irányított kényszerközösségei özszeomlanak.

Természetesen heves viták zajlottak a Summerhill-iskola körül. De a nagy skót életművéhez – a körülötte zajló vitákhoz – hadd idézzünk egy nagy írt: Oscar Wilde azt mondja, hogy ha a kritikusok vitatkoznak, az alkotó már nyugodt, mert biztos lehet benne, hogy új, életrevaló és eredeti, amit alkotott.

Hosszan beszélhetnénk arról, hogy milyen sok ponton találkozik Neill pedagógiai rendszere a többi reform- és alternatív pedagógiával, a szabadságra nevelésben, a gyermekkor tiszteletében és értékelésében, a hatékony tanulási formák kidolgozásában... De ezt inkább mondja el ő maga, aki nem csak jeles iskolaalapítónak és gyakorló nevelőnek, hanem kitűnő és élvezetes írónak (és persze pszichológusnak, filozófusnak...) bizonyul.

Számunkra – a Közoktatás-fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht. alternatív igazgatósága számára –

megtisztelő, hogy (ha mégoly csekély mértékben is) támogathattuk e fontos könyv megjelenését. Egyben köszönetet kell mondanunk a kiadónak és a jogok birtokában lévő Zoe Redhead asszonynak, hogy a pedagógia egyik klasszikusának művét immár magyarul is hozzáférhetővé tette.

Pilisborosjenő, 2004. április 30.

Kapcsolódó oldalak:

- És kell-e egyáltalán nevelés? – Benda Judit Summerhillről beszélgetett dr. Vekerdy Tamással
- Fóti Péter: Waldorf és/vagy Summerhill?
- Sir Ken Robinson Summerhillről
- 10 dolog, amit tudnod kell, ha Summerhillben akarsz tanítani
- Molnár Kata: Első évünk Summerhillben